

Tiskano izdanje Glasa Koncila

Glas Koncila 36 (2150) | 6.9.2015.

Vlado Čutura

NOVA ŠKOLSKA GODINA PRED IZAZOVOM DIGITALIZACIJE

E-udžbenici ne mogu zamijeniti vrsnoću učitelja

Foto: GK/Shutterstock

Početak svake školske ili akademske godine donosi novosti u školskim sustavima, a posebno posljednjih godina, u brzu procesu tehnološkoga razvoja. Tako se već godinama uočavaju naslovi na mrežnim stranicama poput: »Online studiranje«, »Studirajte preko interneta«, »Studiranje putem internetske mreže u svijetu je sve popularnije«, »Budućnost obrazovanja: tablet će zamijeniti školske knjige«...

Tehnika i tehnologija su učitelju pomoć

U kojoj mjeri je izazov digitalizacije zahvatio novu školsku godinu komentira **prof. dr. Ivan Prskalo**, dekan Učiteljskoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. »Suvremeno doba slijedi hiperindustrijalizaciju, odnosno vrijeme je to koje je kontinuitet hiperindustrijalizacije, a možemo ga smatrati hiperinformatizacijom.« To je objasnio rekavši: »Informatička revolucija donijela je čovječanstvu goleme dobrobiti. Poslovanje, razonoda, zabava su optimizirani, a znanstvene informacije su postale dostupnije. Taj proces je uzeo toliko maha pa se slobodno može reći da je današnji život nezamisliv bez informacijsko-komunikacijske tehnologije. Ova i svaka sljedeća školska godina pred izazovom su daljnje digitalizacije i u osnovi u tome nema ničega lošega. Naime, tehnološki razvitak je neizbježan i u ovom slučaju je uglavnom orijentiran na dobro, kao i svi drugi produkti ljudskoga duha. Školski sustav će sigurno u skladu sa svojim mogućnostima mnoge funkcije digitalizirati, pa već sad imamo e-maticu i slične dokumente. Digitalizacija omogućava razmjenu informacija i lakšu komunikaciju svih sudionika odgojno-obrazovnog procesa.

I ovu godinu treba tako shvatiti i racionalno primijeniti sve ono što se svrstava u opći napredak, pa tako i primjenu informacijsko-komunikacijske tehnologije. Kao i svaki izazov, i ovaj se može dobro iskoristiti ili se na njemu mogu pokazati problematične točke sustava. Iskreno bih želio ono prvo.« Govoreći o tome na koji način i koliko su osposobljeni budući nastavnici nositi se s izazovom suvremene tehnike, dekan Prskalo kaže: »Bolonjskim procesom su svi nastavni planovi i programi studija u RH osuvremenjeni i kad govorimo o nastavničkim i učiteljskim fakultetima, posebna pažnja je posvećena metodičkoj izobrazbi. Ona podrazumijeva spremnost učitelja i nastavnika na brzo ovladavanje svih nastavnih tehnologija koje se u njihovu pozivu mogu pojaviti. Osim toga značajno su povećane satnice i udjeli predmeta koji osposobljavaju buduće nastavnike i učitelje za primjenu informacijsko-komunikacijskih tehnologija. Današnji pojam pismenosti neodvojiv je od tzv. medijske pismenosti, ali i ovladavanja informacijsko-komunikacijskih tehnologija. Što se tiče Učiteljskoga fakulteta, izobrazba budućih učitelja, a to odgovorno tvrdim, na zavidnoj je razini, a u okviru Fakulteta djeluje vrlo kvalitetna Katedra za informacijske znanosti. Dakle suvremena tehnika i tehnologija su dobrom učitelju samo pomoć u njegovu radu, a takav učitelj je svjestan da je u pozadini svake tehnologije samo i jedino čovjek i njegova spremnost za činjenje dobra.«

Napredak nema prosperitet sam za sebe

Dekan Učiteljskoga fakulteta dr. Prskalo ističe da digitalni udžbenici već postoje. Pitanje je trenutka, materijalnih sredstava za njihovu masovnu primjenu, odnosno politike ulaganja u obrazovni sustav na svim razinama, te će oni, to je neizbježno, zamijeniti klasične udžbenike.

»Čovjek je spreman prihvatiti promjene, posebice one nabolje. Danas se sve generacije služe internetom, koriste medijske tehnologije, ako su im dostupne, pa tako i primjena takvih udžbenika sigurno ne će predstavljati problem. Njihove prednosti su nemjerljive, prije svega zbog interaktivnosti, dinamičnosti, atraktivnosti, ali ni oni ne će zamijeniti vrsnoću učitelja. Naime, tehnološki napredak nikad nije donio prosperitet sam za sebe, već jedino u sinergiji onih koji se služe tim napretkom. Osim inicijalnoga obrazovanja nastavnika i učitelja programi cjeloživotnoga obrazovanja dobar su put osposobljavanja svih generacija ne samo za izazove digitalizacije, već i za sve druge moguće izazove koji se redovito pojavljuju u tako važnu pozivu kakav je učiteljski.«

Obrazovani kriminalac je bez odgoja

Odgovarajući na pitanje koliko suvremena tehnologija poštuje i promiče odgojnu sastavnicu, dekan Prskalo navodi: »Suvremena tehnologija samo je alat u rukama običnoga čovjeka, ona promiče i poštuje odgojnu sastavnicu onoliko i kako čine njezini korisnici. Odgojna sastavnica treba biti srce svakoga obrazovnoga sustava. Neki jezici ne prepoznaju razliku između pojmova odgoj i obrazovanje. Hrvatski jezik to dobro razlikuje, pa se događa da postoji izuzetno dobro obrazovan kriminalac s apsolutnim nedostatkom temeljnih odgojnih vrijednota. S druge strane utemeljenost na odgoju čini svaki obrazovni problem lakšim i rješivim. Čak se i određeni obrazovni nedostaci mogu amortizirati vrijednotama koje se stječu samo odgojnim djelovanjem. Suvremena tehnologija ne treba biti u oprječnosti s odgojnim vrijednotama, a ne će biti samo ako iza nje stoji čovjek s istinskim ljudskim vrijednotama. Takav ideal učitelja i nastavnika treba promovirati u našem društvu i takvu učitelju i nastavniku treba otvoriti sve resurse, jer je u njihovim rukama istinska budućnost naroda, društva i civilizacije.«

Otuđivanje roditelja i razrednika?

Učiteljica matematike **Marcela Prebeg** ističe da je svaka školska godina nova godina, jer novi su učenici, novi načini rada. »U mojoj školi uvodimo e-dnevnik«, navodi učiteljica Prebeg. »Ima to i dobrih i loših strana. Roditelji koji su bili zainteresirani za rad svoje djece dolazili su redovito na roditeljske sastanke i na informacije. Uglavnom nisu bili iznenađeni ocjenama, jer su izgradili povjerenje sa svojom djecom. Oni manje zainteresirani čudili su se što su im sve potomci zatajili. Sad će roditelji svakodnevno imati uvid u rad i vladanje svoje djece. Ne će moći reći: 'Ali ja to nisam znao!' S druge strane, malo mi je to kao 'Big brother'. Žao mi je učenika koji možda samo na nekoliko dana zataje lošiju ocjenu, samo dok ju ne isprave, pa onda 'u paketu' obavijeste roditelje o objema ocjenama. Razmišljam i o tome hoće li doći do otuđivanja roditelja i razrednika. Nadam se da će i dalje imati potrebu doći u školu, jer u razgovoru im možemo puno više reći o njihovom djetetu, riješiti probleme. Za pravilan razvoj djeteta vrlo je važna dobra suradnja roditelja i škole.«

Marcela Prebeg svjesna je izazova primjene novih tehnologija. »Današnja djeca rođena su u digitalnom dobu. Traže nove načine rada, našu prilagodbu njima. Učitelji se obrazuju raznim seminarima i radionicama. Izdani su i prvi digitalni udžbenici, razni digitalni materijali. Moji učenici su različito reagirali. Zaključili su da su za samostalni rad u matematici digitalni materijali dobri za ponavljanje i vježbanje gradiva, ali za obradu novog gradiva učitelj im je nezamjenjiv. Tako je sada, a što će biti - ne znamo, ali ne vjerujem da će u skoroj budućnosti nestati knjiga u tiskanom obliku. Promjene treba uvoditi s mjerom, da zadržimo interes učenika i ne izgubimo odgojnu dimenziju. Moja škola uključena je u projekt 'Sigurnost djece na internetu'. Raznim radionicama nastojimo naučiti djecu kako da se ne izlažu opasnostima interneta, kako da ga odgovorno koriste, što su to autorska prava, kako se ponašati na društvenim mrežama i slično.«

Čovjek ne smije biti rob tehnike

Petar Matić sa suprugom Ivanom ima četvero djece: Marka, Antu, Ivana i Ivu. Marko i Ante su školarci, a uskoro će im se pridružiti i Ivan, a najmlađa Iva u školu će poći za koju godinu. »Teško, zapravo nemoguće je zaustaviti vrijeme i govoriti o tome da se ne događaju velike promjene u društvu«, navodi Matić. »Kao roditelj, smatram da tehnološki napredak i tehnika trebaju služiti na dobrobit čovjeka, a ne da im čovjek bude rob. Ako čovjeka tehnika, tj. ono materijalno zarobi, onda on nije više slobodan, a Bog je stvorio čovjeka slobodna i uputio ga na čovjeka. Nisam protiv tehnike, ali kad razmišljam futuristički, naprimjer da danas imamo studiranje na internetu, uskoro će biti i cijelo školovanje, onda se pitam koji je smisao u prvom redu škole kao građevine? Zašto gradimo škole? Promišljam, hoće li onda svako dijete biti u obitelji odvojeno, imati svoje računalo, zatvoreno u sobu. Zato treba očuvati ono temeljno, a to je ljubav u prvom redu u obiteljima, zatim u društvu. Ljubav prema čovjeku je sloboda, a čovjek je društveno biće. Zato ne smije ostati rob tehnike, nego ju staviti u službu.«

»Ne pokazuju ono svoje pravo ja«

Miroslava Šiško, studentica prve godine religijske pedagogije i katehetike na Katoličkom bogoslovnom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu ističe da digitalizacija, društvene mreže i virtualni svijet pomaže današnjemu čovječanstvu, posebno studentima. »Velik je broj odgojno-obrazovnih sadržaja koji se mogu pronaći na internetu (npr. besplatne radionice, tečajevi jezika). Što se tiče društvenih mreža, sve je veći broj grupa na 'Facebooku' koje mogu pomoći studentima u smislu druženja, pronalaženja materijala, razmjene informacija koje su

vezane uz fakultet, možda i pronalaženja posla. Primjerice, ove godine je situacija takva da je dosta studenata ostalo bez smještaja u studentskim domovima i dosta informacija o samoj situaciji, a o tome kako pomoći studentima doznalo se upravo na virtualnim društvenim mrežama. Većina studentskih obavijesti nalazi se na internetu, od plana i programa određenoga studijskoga smjera, informacija koje se tiču ispitnih rokova ili konzultacija, e-poštom se uglavnom šalju rezultati ispita.« Studentica Šiško navodi da je komunikacija među ljudima olakšana, brže se može dogovoriti. »Ipak, s druge strane udaljava, jer su ljudi opterećeni svojim statusom, predodžbom na internetu i ne pokazuju ono svoje pravo ja i tako druga osoba može stvoriti pogrešnu sliku o njima«, kazala je.

Nadalje ističe da virtualni svijet dosta pomaže u današnjem vremenu, a to potkrjepljuje primjerom poplava u Slavoniji. Organizirale su se brojne akcije pomoći upravo na internetu. »Nadam se da se ne će ostvariti to da će postojati fakulteti bez studenata ili škole bez učenika, bez roditeljskih sastanaka, jer su i fakultet i škola društvene ustanove koje pomažu čovjekovoj izgradnji i teško da će nekakvi strojevi moći zamijeniti čovjeka.« Na pitanje kako kao buduća katehistica gleda na virtualnu duhovnost i vjeru te poruke Crkve, studentica Šiško kaže: »Mislim da su te teme zastupljene u medijima, ali ne u onolikoj mjeri u kojoj bi trebale. One informacije koje primamo u medijima, a tiču se duhovnosti, vjere, Crkve daju se uglavnom u već pripremljenu okviru, koji ne pokazuje njihovu pravu sliku i šteta je da se sve češće na njih gleda negativno. Treba obratiti pozornost i na one lijepe stvari koje Crkva donosi društvu. Kako se tehnologija razvija, mislim da i Crkva pokušava ići u korak s njom na neki način. Npr., dosta župa ima svoje mrežne stranice, na kojima se nalaze razne župne obavijesti, najave raznih susreta, koji se mogu pronaći i na stranicama društvenih mreža i sličnima, što je pozitivno.«